Zielsgesprekken

Colofon

ISBN: 978 90 8954 546 6
1e druk 2013
© 2013 Kees Hugenholtz

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:
Uitgeverij Elikser
Ossekop 4
8911 LE Leeuwarden
www.elikser.nl

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Zielsgesprekken

Kees Hugenholtz

Elikser
UITGEVERIJ

ZIELSGESPREKKEN
Kees Hugenholtz

Alle gebeurtenissen in dit boek
heb ik opgeschreven zoals ik ze me herinner.
Het is dus subjectief, volgens mijn beleving.
Namen van nog levende personen heb ik
bij vrijwel iedereen gewijzigd.

Inhoud

Inleiding 9		
Deel I	Szad pati	11
Deel II	Karma	30
Deel III	Zielsgesprekken	96
Tenslotte		170

Inleiding

De moord van een moeder op haar kind is een ernstige breuk in een zielsrelatie. Ook als het een indirect gepleegde moord betreft. Die breuk heeft tot gevolg dat er een groot karma gecreëerd wordt. Dit betekent werk aan de winkel in een volgend leven, want het evenwicht in de relatie is verstoord. Een zware klus voor degene die als eerste het evenwicht verstoorde. In dit leven: voor mij.

Dit boek gaat over liefde. Over de liefde van een moeder voor haar kind en hoe dat kind haar in de steek laat. Over de liefde van een jonge man voor zijn vrouw en het verdriet als ze veel te vroeg afscheid moeten nemen. Over de hunkering naar liefde van een kind dat door zijn moeder wordt afgewezen en over de gevolgen die dat heeft voor hem. Over de worsteling om werkelijk lief te hebben en de ontdekking dat liefde toelaten nog het moeilijkst is van alles…

Ik beschrijf mijn herinneringen in drie delen. In het eerste deel de herinneringen aan mijn vorig leven in Hongarije dat eindigde in de moord die ik hierboven noem. De relatie met mijn moeder en met mijn vrouw in dat leven bepalen ook het tweede deel, waarin ik van beiden afstand neem. In het derde deel begint de zoektocht naar het waarom. Die zoektocht is nog niet afgelopen, verleden en toekomst blijken altijd nu aanwezig. De tocht gaat verder, steeds bewuster, steeds liefdevoller.

Met mijn hartelijke dank aan degenen die mij hierbij geholpen hebben. Om te beginnen aan mijn echtgenotes, die van

al mijn hartzeer en hartstocht de volle laag hebben gekregen. Vervolgens aan mijn docenten bij Tasso, de opleiding tot regressietherapeut, die mij hebben geleerd om verder te zoeken. Dank ook aan mijn collega en trouwe medespeurder Nicolien. En aan Marianne Landman en Mildred van Norde, voor hun geduldig redactiewerk. Tenslotte aan Michael Eikelenboom, zonder wie dit boek niet geschreven zou zijn.

Zoelen, augustus 2012
Kees Hugenholtz

DEEL 1 SZAD PATI

Boedapest, Szentkirályi Utcza 39
(Heilige Koningstraat)**, april 1905**

"Szad pati!" zegt mijn moeder en nog eens: "Szad pati!" *"Je verdiende loon!"*

Het is alsof ze een halve meter naast me staat, rechts naast het bed, waar het raam is. Wat ik nog niet weet, is dat ze de dag daarvoor overleden is. Ze is van een ladder gevallen in haar winkel in Mariakálnok, in de streek van mijn jeugd.

Ja, ik weet het, denk ik berustend en ik probeer mijn tranen tegen te houden. Ik wil niet meer huilen, voor Helena. We hebben al zo veel gehuild. Maar het is zo hartverscheurend pijnlijk om op deze manier afscheid te moeten nemen, we houden zielsveel van elkaar. We waren net zo gelukkig, we waren net zó opgetogen en blij. We zouden juist een gezin gaan stichten, kinderen krijgen, vader en moeder worden, nu ik meer ben gaan verdienen. En nu gaat dat allemaal niet meer door. Mijn naam is Fritz Haffner. Ik ben vierentwintig en ik ga dood.

Wenen, Baumgartenstraße 17, 1881

Ik word geboren in het grote, deftige huis van mijn vader. Het is benauwd warm in de kamer waar mijn moeder het uitgilt van de pijn op het moment dat ik het licht zie. Er zijn nog twee vrouwen in de kamer. Ze zijn bezorgd, maar dat is niet echt nodig. Ik ben het eerste kind van mijn moeder, maar wij zijn allebei gezond en mijn geboorte verloopt voorspoedig. Hun bezorgdheid komt ook, omdat ze weten wat er nu gaat volgen. Wat er gaat volgen is dat wij het huis uit zullen moeten. Het is al bijzonder genoeg dat mijn vader

toestaat dat mijn moeder hier in huis bevalt. Onder de neus van zijn eigen vrouw, als het ware. Mijn moeder is hulp in de huishouding en mijn vader een man van aanzien. Maar zij houden oprecht van elkaar en mijn vaders wil is wet. Hij laat mijn moeder niet zomaar gaan om ergens in armelijke omstandigheden een kind te krijgen, zijn kind. Er wordt natuurlijk volop schande van gesproken, maar daar trekt hij zich niets van aan. Hij is al oud. Oud genoeg om niet meer te hoeven werken, hij heeft zijn sporen allang verdiend.

Halászi, 1885

Ik herinner me mijn vader als een vriendelijke, oude opa die zo af en toe op bezoek komt. Voorafgaand aan zo'n bezoek is mijn moeder altijd heel opgewonden en zenuwachtig. Mijn vader zit op een van de twee houten stoeltjes die wij rijk zijn, naast de tafel. Hij is altijd helemaal in het zwart gekleed, op een ouderwetse manier, en buiten draagt hij nog een hoge hoed. Hij zit met een rechte rug en zijn ogen staan vriendelijk in het gezicht met de lange, witte baard. Ik blijf rustig op de grond spelen in de kamer, maar liever ga ik naar buiten om op het erf te spelen, als het mag. Wij wonen in een klein dorpje, Halászi. Dat ligt ongeveer honderd kilometer van Wenen verwijderd. Met de trein uit Wenen reist hij naar Pressburg (Bratislava) en van daar is het met een koetsje zo'n dertig kilometer naar ons. Mijn moeder wilde graag naar deze streek terug, ze is er geboren. Ik ken iedereen in het dorp en iedereen kent mij en mijn moeder. De vrouwen helpen elkaar als het nodig is. Het is geen geheim dat mijn moeder niet getrouwd is en dat mijn vader een getrouwde man is. Maar zo bijzonder is dat nou ook weer niet en mijn vader zorgt tenminste voor ons. Hij heeft dit kleine huisje voor ons gekocht en hij geeft mijn moeder zo af en toe wat geld.

Voor de rest zijn wij arm, net als iedereen. Eén keer per week gaat mijn moeder naar de markt, in Mariakálnok, een klein stadje in de buurt. Daar verkoopt zij stoffen, die hoog opgestapeld liggen langs de wanden van een soort winkeltje. Het is eigenlijk meer een opslagruimte aan de straatkant in een oud huis, waar voor de gelegenheid de houten deuren naar de straat open worden gedaan. Voor mijn moeder is het een voordeel dat de stoffen droog liggen en dat zij niet iedere keer alles mee naar huis hoeft te nemen. Aan de andere kant is verkopen vanuit een gewone plek midden op de markt natuurlijk weer voordeliger, want er lopen meer mensen tussen de uitstallingen dan langs de huizen. Mijn moeder houdt van de stoffen die ze verkoopt. Ze heeft er volgens mij ook echt verstand van. Zelfs in ons eigen huis, dat meer een hutje is, liggen stoffen opgestapeld op een paar planken tegen de muur.

Püski, 1887

De school is een uurtje lopen van ons dorp, in Püski. Ik ga er graag naartoe, samen met de andere kinderen uit ons dorp. De meester geeft ons les in een grote kamer, waar wij met ongeveer twintig kinderen samen zijn. Wij zijn tussen de zes en twaalf jaar. Ik leer lezen, schrijven en rekenen. Mijn moeder spreekt Hongaars met mij, net als de meeste mensen om ons heen. Maar in ons dorp hoor ik ook vaak Duits, de officiele taal van ons rijk. Op school leren we ook een beetje Duits spreken en schrijven. Dat komt goed uit, want als ik twaalf word ga ik van school en dan zal ik wel ergens gaan werken. Dat is dan meestal een werkplaats, een atelier of een handelshuis. Daar komen klanten die beter Duits spreken dan Hongaars. Dan helpt het als je ze kunt verstaan en het is nog beter als je de klanten in het Duits antwoord kunt geven.

Ook op de markt waar mijn moeder stoffen verkoopt hoor je vaak Duits. Even voorbij Püski spreken de mensen trouwens Slowaaks en in ons dialect zitten ook veel Slowaakse woorden. Later zal ik te horen krijgen dat ik Hongaars spreek met een zuid-Duits accent. Maar ik heb nog geen plannen om deze streek te verlaten, ik hoor gewoon hier.

Halászi, 1893

Als ik niet meer naar school hoef, word ik hulpje in de smidse in ons dorp. Ik vind alles aan de smidse geweldig. Het vuur natuurlijk, het slaan met de zware hamer op het gloeiende ijzer en de grote blaasbalg. Ik wil ook zo groot worden als de smid en zulke sterke armen krijgen. Maar voorlopig moet ik de grond aanvegen, water halen en allerlei klusjes doen. Vooral in de paardenstal naast de smidse. Daar worden de paarden gebracht die beslagen moeten worden en die vaak even op hun beurt moeten wachten. De eigenaars maken een praatje of gaan even iets anders doen en halen later hun paard weer op.

Ik houd van paarden en paarden houden van mij. Niemand hoeft mij iets te leren over het verzorgen van paarden, dat weet ik allang. Het is alsof paarden en ik dezelfde taal spreken, woordeloos. Ik denk dat dat normaal is. Maar de mensen om mij heen hebben snel in de gaten dat ik een bijzonder talent heb. Als ik erbij ben, blijven de paarden rustig en kan de smid gewoon zijn gang gaan. Niet dat hij dat anders niet zou doen, maar er is toch een verschil. Soms, als een paard om de een of andere reden heel gespannen is, neurie ik een melodietje, zomaar.

Het is muziek die niet bestaat, maar het is wel een slaapliedje. De melodietjes komen vanzelf, met veel kleine dissonanten. Het werkt altijd. Als ik gewoon doorga met neuriën,

ontspant het paard niet alleen, maar het valt ook in slaap. Als er meer paarden bij elkaar staan, vallen ze allemaal in slaap. De smid en ik raken erg op elkaar gesteld. Dat spreken we niet uit, het gaat vanzelf. Ik vind eigenlijk dat de smid mijn vader is, nu mijn eigen vader gestorven is. Dat laatste weet ik omdat mijn moeder heel wanhopig was en het mij heeft verteld. Het kwam goed uit dat ik al bijna van school kon gaan toen mijn vader overleed. Zo komt er tenminste nog een beetje extra geld in huis.
Gaandeweg verdwijnt mijn droom om later ook smid te worden. Ik zie hoe zwaar het is en eigenlijk ook hoe eentonig. Ik ben veel liever tussen de paarden. Ik droom ervan zelf paarden te hebben en die van alles te leren. Ik zou het liefst dag en nacht met paarden omgaan. Die droom komt uit.

Halászi, zomer 1897
De soldaten zijn in het dorp! Er is een legerkamp gemaakt, net buiten het dorp. Het zijn de huzaren van het Keizerlijk Leger. Nu wordt het heel erg druk in de smidse. Dagenlang staan de paarden in de rij om beslagen te worden. En wát voor paarden!
Zulke paarden heb ik nog nooit gezien. Wat een gratie, wat een waardigheid en schoonheid hebben deze paarden! Dat is heel wat anders dan de grove boerenknollen die ik gewend ben. Mijn hoofd raakt op hol. Ik kan haast niet meer slapen van het vurige verlangen om altijd met deze mooie paarden te mogen werken.

Gelukkig komt het leger na de eerste keer nog eens terug, een halfjaar later. Ik heb intussen vriendschap gesloten met een paar huzaren, die ook wel hebben gezien dat ik een bijzonder talent heb voor het omgaan met paarden. In het ge-

heim maken wij een plan: de volgende keer zal een van hen, die een iets hogere rang heeft dan gewoon soldaat, zijn paard een nachtje bij de smid laten als het beslagen moet worden. Dan moet ik de volgende dag het paard weer terugbrengen naar de legerplaats. Wat niemand in het dorp weet, is dat het kamp dan al opgebroken wordt en dat de huzaren weer verder zullen trekken. En ik ga mee.
Ik ben van plan om in het geheim weg te gaan. Ik ken mijn moeder. Ze is nieuwsgierig, bemoeizuchtig en ze wil mijn leven tot in detail bepalen. Ze vertelt me vaak genoeg dat wij altijd samen gaan blijven en dat ik dan later voor haar ga zorgen, net zoals zij nu voor mij. Dat vooruitzicht benauwt mij nu al.

Dus ga ik een paard naar het legerkamp brengen en ik kom niet meer terug. Ik heb geen briefje achtergelaten, maar ik ben ervan overtuigd dat de mensen in het dorp wel snappen waar ik heen ben. Ik heb geen geheim gemaakt van mijn vurige bewondering voor de paarden van de huzaren.

Ik word ingelijfd als soldaat, maar ik krijg geen gevechtstraining. De sergeant die mij inschrijft, weet van het plan en ik word gewoon paardenverzorger, stalknecht. Ik ben zestien. Een beetje jong om ingelijfd te worden misschien, maar helemaal uitzonderlijk is het ook niet. De eerste dagen is alles nieuw en prachtig, vooral omdat we behoorlijke dagtochten maken. Zo veel paarden, zo veel mannen die zingen en lachen, het gekraak van de wagens, allemaal nieuwe geluiden en geuren.
In het begin ben ik behoorlijk bang dat mijn moeder ons achterna zal komen en mij op de een of andere manier toch weer mee zal weten te krijgen naar huis, maar dat gebeurt

niet. Als we een kampement voor langere tijd maken, krijgen de paarden rust. Maar de soldaten moeten hard werken om het kampement op orde te maken en dan begint voor iedereen de afwisseling tussen corvee en oefenen. Marcheren, schieten, het gevecht van man tot man. Alles is volledig gereguleerd, het is gewoon werk. Wij stalknechten kunnen nu de paarden verzorgen. Maar na een paar dagen word ik geroepen: ik moet me klaarmaken voor vertrek. We gaan met maar één wagen en met zes paarden naar de grote stad, naar Boedapest.

Boedapest, de militaire rijschool, 1897

"Mag je hier nou blijven?" vraagt Petr en hij kijkt mij hoopvol aan. Petr is mijn jongere collega in de stallen van de hofrijschool van de huzaren. Eigenlijk meer een hulpje en ook nog geen soldaat, al werkt hij net zo hard als wij allemaal. "Ja!" zeg ik glunderend. Ik heb het net gehoord van de opperstalmeester. De rijschool is in een apart gebouw, dat bij de Militaire Academie hoort. Ieder jaar worden er zo'n dertig studenten toegelaten, die worden opgeleid tot officier in het Keizerlijk leger. Officieren die Hongaars spreken, niet alleen maar Duits. Dat is een slimme zet van de keizer en een mooie kans voor de jongens van de betere stand die goed kunnen leren. Alle studenten krijgen rijles want huzaren zijn ruiters. Officier zijn in het Keizerlijk Leger betekent een goede baan, met het vooruitzicht op een behoorlijk pensioen. Behalve als het oorlog wordt, natuurlijk. Maar dan lonkt de roem en de glorie van het slagveld. Voor mij en mijn collega's gelden dezelfde voordelen als voor normale soldaten en onderofficieren, al zijn wij er alleen voor de paarden en niet voor de oorlog. De paarden die wij begeleid hebben zijn hiernaartoe gebracht om lespaard te worden en eigenlijk was onze taak

daarmee volbracht. Maar de opperstalmeester zag mij aan het werk met de paarden en hij heeft geregeld dat ik hier mag blijven. Ik weet niet meer wie het eerst met het idee kwam. Ik durfde het zeker niet zomaar te vragen, maar het kwam ineens in een gesprekje op. Ik ben hier nu zes dagen en ik wil wel zes jaar blijven, of zestig. Ik ben opeens in de hemel beland!

Wij slapen op strozakken met vijf of zes man op een rij in een soort van gang op een verhoging in de vloer. De verhoging loopt langs de hele lengte van de muur en is groot genoeg voor zes strobedden naast elkaar. Langs de verhoging is de vloer niet breed genoeg voor tafels, maar wel om te lopen en schoon te maken. We noemen het een slaapzaal, maar ik blijf het maar steeds een gang vinden. Niet dat het wat uitmaakt, want het grote voordeel van deze plaats is dat hij direct aan de stallen grenst, zodat wij het altijd horen als de paarden onrustig worden of als er brand zou uitbreken. Het is de gang aan de kopse kant van het gebouw, achter de stallen. In de stallen staan in totaal meestal zo'n dertig tot veertig paarden, allemaal zwart. Elegante paarden, echte rijpaarden. Al die mooie paarden zijn zwarte Lippizaners, die zijn heel wendbaar en ze leren graag. Een deel van de hengsten wordt niet voor de lessen gebruikt, die worden getraind om op te treden. Om een volleerd showpaard te krijgen, zijn jaren van training nodig. Petr wordt een beetje mijn jongere broer, hij hangt wel wat veel aan mij, maar ik mag hem graag. Het wordt mij niet helemaal duidelijk hoe hij hier nou zo jong terechtgekomen is. Hij vertelt een verhaal over zijn oom, maar ik snap er niks van. Ik vraag me af of hij het zelf wel snapt.

Boedapest, 1899

"Kom nou mee, Fritz. Je moet meedoen, anders leer je het niet. Je wilt toch zeker ook wel een meisje?" Mijn oudere collega's houden ervan om mij een beetje te plagen. Maar ze hebben het goed met me voor. Ik vind het een beetje raar, maar de mannen gaan met elkaar dansen. Om te oefenen. Ik wil natuurlijk best leren dansen. Ik weet ook geen andere manier om een meisje te ontmoeten. In de zomer zijn er rondom de vijver in het park een paar koffiehuizen, waar 's avonds tafeltjes staan en een dansvloer wordt gemaakt. Dan spelen muzikanten er vrolijke muziek en is iedereen opgewekt. Nu doe ik voor het eerst mee om met de andere huzaren die danspassen te oefenen. We moeten er allemaal om lachen en ik voel me in het begin erg ongemakkelijk. Maar ik weet ook wel dat straks, als het warm genoeg is, het dansen bij de koffiehuizen dé gelegenheid is waar de meisjes naartoe komen. Vooral op de zwoele zomeravonden zijn de dansants geliefd. Ouders of begeleiders zitten met de jongedames aan een tafeltje koffie te drinken, het orkestje speelt en iedereen is opgewekt. Als het eenmaal zomer is, hangen wij langs de dansvloer melig te doen en de dames te keuren. Wie durft? Vraag jij die mooie, Fritz? Maar ik heb allang gezien wie ik vragen wil. Ze is niet zo opvallend en ze stelt zich ook niet aan, zoals sommige andere meisjes, vooral die met een groepje zijn. Deze zit alleen met haar ouders aan een tafeltje. Ze ziet er intelligent en rustig uit. Ze kijkt geïnteresseerd, soms fronst ze even, alsof ze iets ziet wat haar niet bevalt. Ze wordt regelmatig gevraagd om te dansen en meestal kijkt ze dan ernstig, maar niet onvriendelijk. Ik zie meteen dat het nette mensen zijn. Ik neem me voor om vooral niet te veel uit te weiden over Halászi en over mijn moeder, als ik ga kennismaken. Ik zeg natuurlijk ook niet dat ik stalknecht

ben. Ik ben huzaar! Dat klinkt veel beter en het is nog waar ook. Nu nog de moed vinden om haar te vragen…
Normaal gesproken kom ik zelden in contact met meisjes. Zo vaak komen er geen vrouwen in de stallen. Ik werk hier nu al een paar jaar en ik ken de hele routine. Eerst opstaan, wassen en aankleden. Dan de paarden voeren. Daarna gaan we zelf eten en dan beginnen de rijlessen voor de studenten. Om beurten gaan we met een groepje paarden naar het bos in de buurt, om ze even uit te laten. Soms ga ik mee met de ene groep, dan weer met de andere. Maar ik blijf ook vaak gewoon in de stallen om uit te mesten. Om twaalf uur krijgen we brood met worst en bier. Dan is het rust. Sommigen gaan naar de kerk, of gewoon wandelen in de stad. Ik loop vaak vanaf de stallen naar het park voor de gebouwen van de Militaire Academie, op het Ludovíka tér (Lodewijkplein). Pas na de lessen gaan we de showpaarden trainen, dan wordt de piste ineens een heel andere plek. Dit is wat ik het liefste doe, helpen bij de training.
Met enige regelmaat zijn er voorstellingen. Dan komen een heleboel hoge militairen en deftige mensen kijken in de piste naar wat de paarden allemaal kunnen. Wij hebben de paarden mooi opgetuigd, met pluimen op het hoofdstel. Iedereen is dan zenuwachtig en zeker de opperstalmeester, die elke stap van de routine wel honderd keer met ons doorneemt. Er heerst een militaire discipline, aan ieder detail is gedacht. Ik vind het iedere keer weer fascinerend en ik doe mijn uiterste best om geen fouten te maken.

Boedapest, najaar 1899
"Ik had allang gezien dat je me aardig vond. Wat dacht je nou? Dat ik maar een beetje zat te suffen? Mijn ouders hadden het ook allang in de gaten!"